

ISSN: 2587-2621

Volume 4 Issue 1, March 2020

ORCID ID: 0000-0002-2873-2700

Makale Gönderim Tarihi: 16.12.2019

Makale Kabul Tarihi: 11.03.2020

<https://doi.org/10.30692/sisad.660225>

BAŞKANLARIN DOKTRİNLERİ ÇERÇEVESİNDE, ABD’NİN YENİ GÜVENLİK ANLAYIŐI VE SOĞUK BARIŞ

Within The Framework of the Presidents, Us New Concept of Security and Cold Peace

Ersoy ÖNDER

Doctor

Girne American University

ersoyonder@gau.edu.tr

Özet: Her iki dünya savaşının kazananı ABD, her iki savaşta da kendi ülkesine tek bir bomba dűřmemesi sebebiyle yakaladığı süper güç olma sıfatı ve başkanlarının adıyla anılan doktrinleri vasıtasıyla başta müttefikleri olmak üzere tüm dünyaya kendi politikalarını açıklama yoluna gitmiştir. 19’uncu yüzyılda Monroe ile başlayan 20. yüzyıl başında Milletler Cemiyeti’nin kurulması vasıtasıyla yeni bir dünya savaşını önlemeye çalışan Wilson ile devam eden bu süreç özellikle İkinci Dünya Savaşı sonrası soğuk savaş döneminde tüm başkanlarda, farklı farklı politika ve bölgeler özelinde şekillenmeye devam etmiştir.

1991’de Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği (SSCB)’nin yıkılmasıyla biten soğuk savaş sonrası 2001’e kadar geçen ilk on yıllık dönemde tek kutuplu dünya düzeni ile dünya göreceli bir barış havasına girmiştir. 2001 yılında ABD’nin kalbine yapılan terörist saldırılar ABD’nin “Ya bizimlesiniz ya da teröristlerle.” yaklaşımıyla hayat bulan Bush doktrini vasıtasıyla yeniden dünyaya kendi politikasını ilan ve dikte etmesine sebep olmuştur.

2001 yılından itibaren terörle ilişkilendirilen ülkelere operasyonlar başlamış, Afganistan ve Irak operasyonları bu doktrinin gereği olarak karşımıza çıkmıştır. ABD’nin ana politikası terörle mücadele iken geçen süreçte bu politika, terörü kullanarak mücadeleye dönmüştür. ABD özellikle IŐID’e karşı kendisinin kullanabileceği tüm terörist yapılanmaları, müttefiklerinin menfaatlerine zarar veren gruplar olup olmadığına bakmaksızın vekâlet savaşlarında kullanmıştır.

Yaşanan kriz ve bölgelerin durumuna göre, aynı ittifak içinde olan ülkeler dahi birbirleriyle anlaşamaz hale gelmiş, stratejik ortaklar arası çatışma riski ortaya çıkmıştır. Dünya, 2020'li yılların başında, ülkelerin belki direk olarak birbirleriyle savaşmadıkları, ancak aynı ittifakta olan ülkelerin bile her an karşı karşıya kalabildikleri, birbirlerine askeri olmasa bile ekonomik veya politik yollardan zarar verebildikleri, soğuk bir barışı yaşar hale gelmiştir. Yeni dünya düzeninin adı, soğuk barıştır artık.

Bu çalışmanın amacı doktrinleri vasıtasıyla, ABD'nin değişen dünya düzeninde uyguladığı politikaları ve yeni güvenlik algı ve anlayışını anlamak ve bu değişiklikler neticesinde meydana gelebilecek sonuçları ön görmektir.

Anahtar Kelimeler: ABD Doktrinleri, Dünya Düzeni, Soğuk Barış

Abstract: The winning country of both world wars, the United States, in both wars because of a single bomb to the country caught by the title of super-power and doctrines referred to by the name of the presidents, especially the allies, explained their policies to the whole world. This doctrinal policy process, starting with Monroe in the 19th century, and continued with Wilson tried to prevent a new world war through the establishment of the League of Nations at the beginning of the 20th century, took place in different presidents and different regions, especially in the post-World War II, cold war period.

In the first decade until the end of the Cold War, which ended in 1991 after the collapse of the Union of Soviet Socialist Republics (USSR), the unipolar world order entered the atmosphere of relative peace. The terrorist attacks of 2001 caused the US to declare and dictate its own policy to the world again through the Bush doctrine, which came to life with the phrase "either with us or with terrorists". With the Arab spring and the Syrian crisis, the fight against terrorism turned into a struggle using terror.

Operations have begun in the countries associated with terrorism, Afghanistan and Iraq operations have emerged as a requirement of this doctrine. The main policy of the US has been the fight against terrorism and then the fight together with terrorism. The United States, in particular, has begun to use all the terrorist structures that it can use against ISIS in the power of attorney, regardless of whether there are groups that harm the interests of its allies. However, over time, US is not the only actor that uses it in Syria and in general.

According to the crisis and the situation of the regions, even the countries that are in the same alliance cannot agree with each other and there is a risk of strategic conflict between the partners.

At the beginning of the 2020s, the world has experienced a cold peace. Countries do not directly fight each other, but even countries in the same alliance can face each other at any time and can harm economically or politically even if they are not military. The new world order is cold peace now.

The aim of this study is to understand the policies implemented by the USA in the changing world order and its new perception of security and understanding through its doctrines and to predict the results that may occur as a result of these changes.

Keywords: US Doctrines, World Order, Cold Peace

GİRİŞ

Her iki dünya savaşının kazananı ABD dünya politikalarını kontrole ve şekillendirmeye, özellikle bu savaşlar sonrası ortaya koyduğu politika ve doktrinler vasıtasıyla başlamıştır. Dünya savaşları öncesinde kendi kıtası dışına çıkmaktan kaçınan, dünya problemlerinden izole bir politika izleyen ve böylece kendi iç barışını ve birlikteliğini sağlama alan ABD, dünyanın tümünü etkileyen Avrupa'nın kaotik kavgalarına müdahale etmekten kaçınmamış ve 1. Dünya Savaşı'na müdahil olmuştur.

1. Dünya Savaşı sonrası dünyanın yeniden bu tarz büyük bir savaşa girmemesi için dönemin ABD Başkanı Woodrow Wilson'un çabalarıyla, Milletler Cemiyeti kurulmuştur; ancak ABD Kongresi savaş öncesi izole ve çekiniklik politikalarının devamından yana olduğundan Wilson'un kurulması için uğraş verdiği bu uluslararası örgüte ABD'nin katılmasına onay vermemiştir.

ABD'nin dünyayı şekillendirme ve kontrol etme politikaları Wilson Prensipleri ile başlamıştır. Osmanlı İmparatorluğu'nun da içinde bulunduğu Avrupa'daki tüm devletlerle ilgili görüş ve prensiplerin açıklandığı bu belge vasıtasıyla diğer devletler kendi menfaatlerine göre politika oluşturmaya, çıkarlarını gerçekleştirilmeye çalışmışlardır.

İlk dünya savaşı sonrası imzalanan tüm antlaşmalar Sevr hariç, uygulamaya konulmuş ve neticesinde 20 sene sonra dünya yeniden bir nevi birincinin devamı çok daha büyük bir savaşla karşı karşıya kalmıştır.

2. Dünya Savaşı sonrası devletlerarası mücadelede sıcak ve soğuk savaşın ana stratejileri uygulanmaya devam etmiştir. Bu ana stratejileri algı yönetimi, ötekileştirme, rakibi düşmanlaştırma ve yandaşlarını kendi etrafında toplama olarak sınıflandırabiliriz. Böylece 1991 yılına kadar yaşanacak iki kutuplu dünya düzeni oluşmuştur. Her iki kutbun da uyguladığı bu benzer stratejiler içinde ABD başkanları tıpkı Sovyetler Birliği başkanları gibi kendi yandaş devletlerini ve onların toplumlarının algılarını yönetmeye, diğer kutbu ötekileştirme ve düşmanlaştırmaya ve yandaşlarını kendine bağlı, bağımlı bir şekilde toplamaya çalışmıştır. ABD'nin bu ana politikasının özü Sovyetler Birliği'nin çevrenmesi ve ideolojik olarak yayılmasının önlenmesiyle Sovyetler Birliği, kendi birliğini korumak, kapitalizme karşı komünizmi büyütmek ve geliştirmek için uğraş vermiştir.

1989'da iki kutbun arasındaki en önemli simge olan Berlin Duvarı'nın, hemen iki yıl sonrasında da Sovyetler Birliği'nin yıkılması dünyanın yeni bir düzene evrilmesinin önünü açmıştır. ABD başkanları, bu dönemde tek kutuplu dünyanın tek kutbunun tepesindeki lider konumlarıyla, dünyayı istedikleri gibi şekillendireceklerini görmüş ve maalesef bu güçlerini, zenginliğin ve refahın daha adil paylaşımı için kullanmamışlardır. ABD kapitalizmin ve emperyalizmin daha da yayılması için politikalar üreteceğine, dünyanın tek süper gücü olarak daha adil, eşit, insan haklarına saygılı, ekonomik uçurumun azaldığı, yoksullukla dünya genelinde mücadele edecek politikalar üretebilseydi, 11 Eylül'de kendi kalbine yapılan saldırılar dâhil terörün bu kadar gelişmesine, büyümesine ve serpilmesine sebep olmayacaktı.

Küreselleşme ve tek kutuplu dünya düzeni vasıtasıyla savaş ihtimalinden en azından bu on yıllık süreçte uzak kalan dünya 11 Eylül saldırıları ile terör ekseninde yeniden iki kutupluluğa dönmüş, terörle mücadele eden devletlerle, terörist ve teröre destek verdiği iddia edilen devletler karşı karşıya getirilmiştir.

21. yüzyılın fırtına gibi başlamasına sebep olan 11 Eylül saldırıları, sonrasındaki on yılda tüm dünyaya iki kutuplu, ABD'nin istediği yer ve zamanda istediği yere, istediği şekilde müdahale edebileceği, diğer devletlerin ABD hegemonyasına isteyerek veya istemeyerek biat etmek zorunda bırakıldığı, kontrolcü bir düzene geçilmesini sağlamıştır. Devletlerin terörist veya en azından teröre destek veren ülkeler durumuna düşmek istememesinden dolayı ABD yanında yer almasını, ABD iyi değerlendirememiş, kendi emperyalist politikalarını uygulayabilmek için teröristlerle işbirliğine girmekten çekinmemiştir. ABD'nin terörü kullanarak yeni dünya düzenini şekillendirme çabasının anlaşılması, Rusya gibi güçlerin yeniden küresel manada etkinliklerini arttırması ve kriz bölgelerindeki Türkiye, İran gibi bölgesel güçlerin yaşanan gelişmelerin kendi beka sorunları olduğunu algılaması ile dünya düzeni yeniden değişmiş, iki kutupluluktan çok kutupluluğa dönmüştür. ABD'nin müttefik devletler yerine terör örgütlerini müttefik seçmesi müttefikleri ve rakipleri ile sorunlar yaşamasına sebep olmuştur.

Görüldüğü üzere özellikle Suriye ve Ortadoğu'da yaşananları ve gelecekte yaşanabilecekleri anlayabilmek için ABD dış politikasının ana yaklaşımlarını ve tarihsel süreçte başkanların doktrinlerini iyi analiz etmek gerekmektedir.

1. ABD'NİN DIŞ POLİTİKA YAKLAŞIMLARI

Dünya sıralamasında askeri, ekonomik ve teknolojik kıstaslarda kendisine yaklaşan rakipleri olsa da hala birinci sırada bulunan ve dış politikadaki asıl ana hedefi bu birincilikleri ne pahasına olursa olsun hiçbir devlete kaptırmamak olan ABD'nin dış politika yaklaşımlarını 3 ana gruba ayırabiliriz. (Arıboğan, 2013, s. 62)

1.1. Kontrol Taraftarları: Bu ekole göre ABD dünyanın tek süper gücü ve bir nevi jandarmasıdır. Dünyada meydana gelen her olaya ABD müdahil olmalıdır. Bu müdahale için kullanılacak en önemli güç ABD'nin sert, yani askeri gücüdür ve bu gücü kullanmaktan çekinilmemelidir. Dünyanın bir patrona ihtiyacı vardır ve bu patron olsa olsa ABD olabilir. Neo-Con olarak adlandırılan yeni muhafazakâr kesim, Baba/Oğul Bushlar ve Zbigniew Brzezinski gibi stratejistler, ABD'nin dünyanın efendisi ve patronu olduğunu iddia eden bu düşüncenin önde gelen taraftarlarıdır.

1.2. Şekillendirme Taraftarları: Kontrolcülerden farklı olarak ABD'nin dünyanın patronu değil, lideri olmasını savunurlar. Liderlikten kasıtları yaşanan kriz ve olaylara tek taraflı değil, müttefikleri ile birlikte müdahale edilmesi gereğidir. Bu müdahale için kullanılacak ana güç kontrolcülerin ileri sürdükleri gibi askeri güç değil, ekonomik ve kültürel güçtür. Sert güç yerine daha yumuşak güçler tercih edilmektedir. Demokratlar, Clinton ve belli oranda Obama ile teorisyen Joseph Nye bu düşüncenin ana aktörleridir.

1.3. Karışmazlık Taraftarları: Üçüncü ekol 1823 Monroe Doktrini'ne kadar uzanan, dünya problemlerine karışmayan, uzak ve çekinik kalan, dolayısıyla ABD'yi dünyadan izole eden düşüncedir. Thomas Friedman gibi piyasacılar, Pat Buchanan gibi muhafazakârlar ve yine belli oranda Obama'nın taraftarı olduğu bu düşünceye göre ABD'nin yapmış olduğu her dış müdahale kendisine bumerang etkisiyle zarar vermektedir. Kilometrelerce uzakta yaşanan problemlerle uğraşmak ABD'nin menfaatine değildir.

ABD'nin bu ana dış politika yaklaşımlarını tarihsel olarak incelediğimizde karşımıza dönemin ABD başkanlarının isimleriyle anılan doktrinler çıkmaktadır. Bu doktrinler vasıtasıyla ABD dünya düzenini şekillendirme politikalarını uygulamıştır. ABD'nin başkanlarının isimleri ile anılan doktrinlerin dönemin yaşanan ana olayları ile incelenmesi şu anki Başkan Donald Trump'ın doktrinini, bu doktrin gereği uyguladığı politikaları, yapmaya çalıştığının ne olduğunu ve gelecekte karşılaşılabilecek strateji, politika ve olayların neler olabileceğini çok daha net gösterecektir.

2. ABD DOKTRİNLERİ

Dünyaya hâkim olan güçler üç aşamada bu hâkimiyetlerini yaşarlar. Birincisi tam olarak uygarlaşmamış barbarlık, ikincisi uygarlaşma ve üçüncüsü ise çöküş aşamasıdır. Avrupa 16. yüzyılda barbar iken 18 ve 19. yüzyıllarda uygar hale gelmiş, 20. yüzyılda ise çöküş dönemine girmiştir. ABD ise kendi gücünün en erken aşaması olan barbarlık döneminde. Henüz tam olarak uygarlaşmamış, dolayısıyla çöküş dönemine de geçmemiştir. (Friedman, 2009, s. 52)

Uygarlık düzeyine geçmek ve ulusal güvenliklerini korumak adına yapılan planlar doktrinler vasıtasıyla açıklanmaktadır. (Yalçın, 2017) Başkanlarının adıyla anılan ABD doktrinleri o dönemin politikalarını belirleyen ana belgelerdir. (Meiertöns, 2010) ABD'de 1732 yılından bu yana 45 Başkan görev yapmıştır. Bu çalışmada, tüm başkanlar ve doktrinler değil, son yüzyıllarda öne çıkan başkan ve doktrinler irdelenmiştir.

2.1. 1. Dünya Savaşı Öncesi Dönem: ABD başkanlarının isimleriyle anılan doktrinlerin ilki Monroe Doktrinidir. Doktrin ana temaları sorunlardan izole olma, karışmazlık ve çekiniklik. Avrupa'da yaşanan din savaşlarında taraf tutmamak, müdahalede bulunmamak ve olaylara karışmamak şeklinde vücut bulan bu doktrin 1. Dünya Savaşı'na kadar bir nevi ABD'nin ana politikası olmuştur. 1. Dünya Savaşı bütün büyük güçleri ve aslında İspanya, Hollanda, üç

İskandinavya ülkesi ve İsviçre dışında bütün Avrupa devletlerini kapsamıştır. Denizaşırı dünyadan askeri birlikler ilk kez kendi bölgelerinin dışına savaşmaya ve faaliyet göstermeye gönderilmişlerdir. (Hobsbawm, 2006, s.28) Bu savaşın getirdiği büyük yıkımlar ABD'nin başka büyük bir savaşı önlemek adına doktrinsel değişikliğe gitmesine sebep olmuş, Wilson Prensipleri olarak tarihe geçecek bu yeni doktrinle çekiniklik ve karışmazlık yerini şekillendirmeye bırakmıştır.

2.2. İki Dünya Savaşı Arası Dönem: Birbirini takip eden iki büyük dünya savaşı arasındaki dönemin dünya düzeni birinciyi kazananların kaybedenleri hizaya sokmaya çalıştıkları bir dönem olmuştur. İmparatorlukların dağılması sonucu Avrupa kıtasının yeniden şekillenmesi sürecinde yaşanan güç savaşları birbirini takip eden iki büyük dünya savaşına sebep olmuştur. Kaybeden ülkelerin tamamına imzalatılan anlaşmalar çok ağır hükümler içermekteydi. Osmanlı İmparatorluğu'nun boyun eğdiği ve imzaladığı; ancak Mustafa Kemal Atatürk liderliğindeki Türk milleti ve onun bağrından çıkmış Türk Silahlı Kuvvetleri'nin gösterdiği Milli Mücadele vasıtasıyla yırtıp attığı Sevr Antlaşması gibi diğer antlaşmalar, yani Almanya ile Versay, Macaristan ile Trianon, Avusturya ile St. Germain ve Bulgaristan ile Neuilly antlaşmaları da kaybeden ülkeleri askeri, siyasi, ekonomik ve politik açıdan çökerten antlaşmalardı. Başta Almanya olmak üzere kaybedenlerin yaşadığı bu rahatsızlık, o ülkelerde Faşizm ve Nazizm gibi aşırı uç politikalar ile Hitler ve Mussolini gibi yeni dünya savaşının ana sebepleri olarak betimlenecek faşizan politikacıların yeşermesine sebep olmuştur.

ABD bu dönemde yeni bir dünya savaşını önlemenin yolunun tüm milletlerin birlikte hareket etmesini sağlamaktan geçtiğini düşünüyordu. Dolayısıyla bu dönemde şekillendirici bir ABD dış politikasından bahsedebiliriz. Dönemin ABD Başkanı Woodrow Wilson bu ana düşünce kapsamında Milletler Cemiyeti'nin kurulmasını savunuyordu ve tarihin bu ilk uluslararası örgütü iki dünya savaşı arasındaki dönemin en önemli aktörü olarak sahnedeki yerini aldı. ABD Kongresi Kasım 1919, Ocak 1920 ve Mart 1920'de yapılan üç oylamada da Versay Antlaşmasını ve bu antlaşma ile temeli atılan Milletler Cemiyeti'ni onaylamamıştır. Kongrenin çekiniklik, umursamama ve izole olma politikalarının devamını arzu etmesi sebebiyle ABD'nin üye olmadığı bu örgüt kendisinden beklenen ana görevini, yani yeni bir dünya savaşını önleme görevini yerine getirmekte çektiği zorluklar sebebiyle işlevini kaybetmiştir. Milletler Cemiyeti'nin herhangi bir silahlı gücü yoktu ve dünya liderliğine soyunan ABD bu örgüte üye olmamıştı. Yeni bir savaş kaçınılmazdı ve yenisi ilkinden çok daha yıkıcı bir şekilde dünyayı salladı. Bir nevi birincinin devamı olan 2. Dünya Savaşı sonrası ise bu sefer yeni bir uluslararası örgüt, yani Birleşmiş Milletler (BM) vasıtasıyla yeni bir dünya savaşının önüne geçilme çabası başlayacaktı. ABD bu sefer BM'ye üye olmuş ve savaşın kazanan diğer taraflarıyla, yani Sovyetler Birliği, Fransa, İngiltere ve Çin ile birlikte BM Güvenlik Konseyi'nde daimi üyelik ve veto gücünü elde etmiştir. İdealizm bu dönemin temel düşüncesi olmuştur.

2.3. Soğuk Savaş Dönemi: 2. Dünya Savaşı'nın bitiminden Sovyetler Birliği'nin yıkıldığı 1991'e kadar süren bu dönemin başında ABD'nin yıkılan Milletler Cemiyeti yerine BM örgütünü kurma ve dünyayı bu yeni örgüt çerçevesinde şekillendirme çabalarını görmekteyiz. İngiltere Başbakanı Winston Churchill ile beraber ABD Başkanı Roosevelt'in çabaları ile kurulan BM kendisine yapılan birçok haklı eleştiriye rağmen, yeni bir dünya savaşını önlemede başarılı olmuştur. Öte yandan dünyanın iki kutupluluğa evrilmesine, iki tarafın sıcak savaşa girmese de soğuk savaşla yaptıkları mücadeleye ve nükleer silahlanmaya engel olamamıştır. Faşizm'e ve Nazizm'e karşı birlikte hareket eden ve bu uç politik düşünceleri imha eden kapitalist ve komünist ülkeler, soğuk

savaş döneminde birbirleriyle mücadele eder hale gelmişlerdir. Realizm, yeniden bu dönemin temel düşüncesi olmuştur.

2.3.1. Truman Doktrini: Soğuk Savaş döneminin ilk ABD Başkanı olan Harry Truman, özellikle Avrupa'nın yeniden inşasına katkı sağlayacak yardım planları ile ABD'nin bölgesel ve küresel etkinliğini arttırmıştır. Çin ve Rusya'ya karşı NATO ittifakının kurulması, ABD'nin dünyayı yeniden şekillendirme politikasının en önemli örneklerinden biridir. Kendi adıyla anılan doktrininde Truman, İkinci Dünya Savaşı sonrası dünya düzeninde Sovyetler Birliği'nin Avrupa ve Ortadoğu'daki yayılmacı politikalarına karşı ABD'nin çevreleme politikasına yönelmiş, bu bağlamda Türkiye, İran ve Yunanistan'a yardımlar yapılmıştır. ABD'nin kendisi ve müttefikleri için yaratmaya çalıştığı güvenlik ortamı için komünizm tehdit olarak çok net kullanılmıştır. Sıcak savaş dönemindeki Almanya ve Nazizm tehdidi, soğuk savaş döneminde SSCB ve komünizm olarak vücut bulmuştur. 20. yüzyılın sonuna doğru SSCB ve komünizmin yıkılmasından sonra dahi ABD kendi yandaşlarını toparlamak, politikalarını yaymak ve kendi menfaatlerini gerçekleştirmek adına her dönem yeni bir tehdit yaratmaktan çekinmeyecektir.

2.3.2. Eisenhower Doktrini: Nasıl ki Truman Doktrini komünizme karşı Avrupa merkezli bir çevreleme politikasıysa, Eisenhower Doktrini de benzer bir çevrelemenin Ortadoğu merkezli uygulamasıydı. 2. Dünya Savaşı'nın ABD'li 5 yıldızlı generallerinden biri olan Dwight David "Ike" Eisenhower, komünist parti ve ülkeler tarafından tehdit edilen Ortadoğu ülkelerine ABD'nin askeri ve ekonomik yardım yapmasının gerekliliğini savunuyordu. Doktrin ana teması "Bir ülke eğer başka bir ülke tarafından tehdit ediliyorsa, o ülke ABD'den ekonomik ve askeri yardım talep edebilir ve bu talep doğrultusunda ABD gerekli desteği sağlar." şeklindeydi. Uluslararası komünizm tarafından kontrol edilen ülkelere gelecek tehditlere karşı geliştirilen bu doktrin, aslında ABD'nin Ortadoğu'da etkinliğini artırma çabasından başka bir şey değildi. ABD ve SSCB'nin soğuk savaş döneminde ilk defa aynı tarafta olduğu 1956 Süveyş krizi sonrası bölgede İngiltere ve Fransa özelinde batıya karşıtlık artmış ve Süveyş'in egemenliğini ele geçiren Mısır ve onun stratejik ortağı Suriye'de İngiltere ve Fransa'nın bölgeden çekilmemesi durumunda nükleer silah kullanacağını beyan eden SSCB'nin etkisi yükselmiştir. 2011'de başlayan Suriye krizinde, Suriye hükümetinin Rusya'dan destek istemesinin temeli 1956 Süveyş krizine kadar dayanmaktadır. Yaşanan bu önemli olay neticesinde ABD'nin, İngiltere ve Fransa'nın arkasında durmaması Fransa'nın NATO'nun askeri kanadından çekilmesine, İngiltere'nin ise, ileride yaşanacak Falkland Krizi hariç, bundan böyle yaşanan krizlere tek başına müdahale edemeyeceğinin anlaşılmasına sebep olmuştur.

2.3.3. Nixon Doktrini: Başkan Richard Nixon'ın ABD'ye bağlı özerk bir bölge olan Guam adasında Vietnam Savaşı ile ilgili yaptığı basın toplantısı yoluyla tüm dünyaya açıklanan bu doktrin aslında 3 ana temel üzerine kurgulanmıştır.

İlk olarak Nixon, ABD'nin uluslararası anlaşmalardan kaynaklanan tüm yükümlülüklerini yerine getirmeye devam edeceğini ilan etmekteydi. Bu madde aslında soğuk savaşın bir nevi devamlılığının izahıydı. Soğuk savaşın bitmediği, ancak ilişkilerde bir yumuşamanın başladığı bir döneme giriliyordu.

İkinci olarak Nixon, dünyanın jandarmalığına soyunan ABD'nin artık olmadığını açıklıyordu. Elbette ihtiyaç olduğunda ABD tüm dost ve müttefiklerine her türlü yardım ve desteği sağlayacaktı ama bu hiç bir ülkenin kendi savunmasından ABD'nin sorumlu olacağı anlamına gelmemekteydi. Vietnam bataklığı, ABD'yi yeteri kadar yormuştu. Nixon, 1965 yılında başlayan ve kendisi başkan olduğunda 4 yıldır devam etmekte olan ve bir türlü sonuçlanamayan Vietnam

Savaşı'ndan, aslında doktrinin bu maddesi ile çıkış yolu arıyordu. Bu politika değişikliklerinin bir diğer sonucu da o güne kadar ABD'nin nükleer koruması altında olan ülkelerin kendi savunmalarını yapabilmeleri için silahlanmalarını artırma mecburiyeti olmuştur. Böylece ABD'nin değişen politikası, ABD'nin silah satışlarını da yoğun bir şekilde arttırmıştır.

Müttefiklere yardım ve desteğin özellikle nükleer tehdide karşı nasıl sağlanacağı ise Nixon Doktrini'nin üçüncü temelini oluşturmaktaydı. Nixon, ABD müttefiklerine karşı yapılacak her türlü nükleer tehdide karşı, nükleer koruma sağlanacağını taahhüt ediyordu. Nixon, böylece nükleer gücünü anımsatıyor ve bir şekilde "Sıcak savaşa hayır, yumuşamaya tamam ama soğuk savaşa da devam. Ben hala süper ve nükleer gücüm." demek suretiyle, kontrolü elden bırakmayan, şekillendirmeye devam eden, hafif çekinik bir politika ortaya koyuyordu.

2.4. Sovyetler Birliği'nin Dağılması Sonrası Dönemler: Sovyetler Birliği'nin dağılması dünyada hem soğuk savaşın bitmesine, hem de yeni bir dünya düzeninin oluşmasına sebep olmuştur. İki kutupluluk sona ermiştir. (Fraser, 2015) Dünyada yeni bir idealizm rüzgârı esmeye başlamıştır. (Wiarda, 2012) Bu tarihten itibaren kimine göre tek kutuplu, kimine göre ise kutupsuz bir dünya düzeninin hâkim olacağı öngörülmektedir. Soğuk savaşın yıllardır süren karşılıklı korku ve güvensizlik politikaları yerini daha müreffeh bir dünyaya bırakabilecek miydi? Karşılıklı düşmanlığın olmadığı, ötekileştirilme politikalarının geçerliliğini kaybettiği bir dünyaya ABD'nin ayak uydurması bekleniyordu, ama bu hiç de kolay değildi.

2.4.1. 1991-2001 Tek Kutuplu Dünya, Sıcak Barış: Soğuk savaşın sona ermesi ile dünya on yıllık sıcak barış dönemine girdi. ABD'nin askeri, ekonomik ve politik manada hiç bir rakibi kalmamıştı. Tek kutupluluk yeni dünyanın düzeniydi. Bu düzende büyük güçlerin mücadelesi yerine, bölgesel güçlerin kendi içerisindeki etnik, milliyetçi ve ırkçı sorunlarla mücadelesi ortaya çıkmaya başladı. Bu mücadelenin en önemli örneği 1999 yılında yaşanan Kosova krizidir. Rusya'nın Sovyetler Birliği'nin devam eden devleti statüsü ile hak kazandığı Güvenlik Konseyi daimi üyeliği ve veto gücünü kullanması sebebiyle, BM, Kosova'ya bir türlü müdahale edememiştir. Kosova'daki insani drama BM seyirci kalırken, soğuk savaş sonrası etkinliği tartışılan ve Varşova Paktı'nın yıkılmasıyla kimine göre mücadele edeceği bir düşmanı kalmadığı için kapatılması dahi düşünülen NATO'nun müdahalesi, bu dönemin en önemli olayı olmuştur. Tek kutuplu dünya düzeninde rakipsiz gibi gözüken NATO, 5. Madde, yani "Üye ülkelerden herhangi birine yapılmış bir saldırıyı tüm ülkeler hepsine yapılmış bir saldırı olarak görür ve birlikte o ülke savunulur." ana prensibi dışında bir operasyon gerçekleştirmiş ve etkinliğinin devam edeceğini, özellikle BM'nin zafiyetinde askeri gücünü kullanabileceğini göstermiştir. 2001 yılına kadar devam eden bu süreçte ABD'nin ana politikası, küreselleşme vasıtasıyla dünyaya kendi hegemonyasını kabul ettirmek olmuştur. 2001 yılına kadar rakipsiz kalan ABD dünya nimetlerini paylaşmayı, geliştirmekte ve gelişmemiş toplumları demokratikleştirmeyi, onların da refah seviyelerini yükseltmeyi, yani dünyayı daha iyi, daha yaşanabilir, daha barışçıl bir hale getirebilmeyi hedefleyeceğine; ekonomik, siyasi ve askeri gücünü arttırmayı, bunlar için gereken petrolü korumayı ve insan haklarını hiçe saymayı tercih edince, hiç de beklemediği yeni bir kutupla karşı karşıya kalmıştır. Bu yeni kutup, 11 Eylül ile gücünü, karşı tarafın kalbine saldırarak göstermiştir. Tek kutupluluk yeniden sona ermiş, bir tarafta devletler, diğer tarafta ise devlet dışı terörist örgütlerin sahne aldığı yeniden iki kutuplu dünya düzenine geçilmiştir.

2.4.2. 2001-2011 Terörizmle Mücadele, Bush Doktrini: 11 Eylül 2001 tarihine kadar göreceli olarak on yıldır tek kutuplu veya kutupsuz kalan dünya düzeni, bir anda, yeni bir kutupla karşılaştı. Realizm yeniden hortlamıştı. İki büyük dünya savaşında ülkesine tek bir bomba

düşmeyen, Pearl Harbour hariç saldırıya hiç uğramamış ABD toplumu, terörizmin korkunç yüzü ile karşı karşıya kalmıştı. İster dünyanın jandarması, ister lideri, isterse kendini sorunlardan izole etmiş ABD olsun, yaşanan bu katastrofik olaya kayıtsız kalması mümkün değildi. Dönemin ABD Başkanı Bush tam da bu çerçevede tüm devletleri konsolide edecek “Ya bizimlesiniz, ya teröristlerle.” açıklaması ile yeni dünya düzenini ilan etti. (Kongar, 2012) Bir tarafta ABD ve onunla birlikte terörizme karşı mücadele edecek devletler, diğer tarafta ise terörist örgütler ve onları el altından desteklediği iddia edilen devletler -ki bular İran, Irak ve Kuzey Kore olarak belirlenmişti- olmak üzere iki kutupluluk, 1991 öncesi gibi aktörleri değişmiş olarak, artık yeniden devredeydi.

ABD terörizmle mücadelesi sırasında terörizmin kendi ulusal çıkarları için kullanılabilir bir maşa olduğunu hem Irak'ta, hem de Afganistan'da çok net anlamıştı. Rakip ve düşman terörizm olunca, diğer devletler de onunla birlikte hareket etmek durumunda kalıyordu. Arap Baharı ve Suriye krizine kadar ABD bu düzeni tüm dünyada uyguladı. Terörizmle ilişkilendirilen ve tehdit algısı yaratılan ülke ve yönetimler, bir bir imha edildi. Saddam ve Kaddafi bu kategorideki iki liderdi. Sırada İran ve Kuzey Kore varken, Barack Obama seçimi kazandı ve kendi toplumunun beklentilerini gerçekleştirmek adına gerek Irak, gerekse Afganistan'dan çekilmeye, İran'la da anlaşmaya karar verdi; ancak bu çekilme ve anlaşma siyasi etkinliğini azaltma manasında değil, sadece asker çekme manasındaydı. ABD süper gücü ve kontrolü hiç bir başka güce bırakamazdı.

2.4.3. Terörizmi Kullanarak Mücadele, Soğuk Barış, Obama Doktrini: Obama kendisinden bir önceki Başkan Bush'un politikalarını akılcı bulmuyordu. Ona göre ABD askerinin Irak ve Afganistan'da ölmesine, ABD'nin dünyanın jandarması olmasına gerek yoktu. ABD'nin dünya liderliği, yaratılacak uluslararası koalisyon ve birliktelik içinde devam etmeliydi. Bu liderliğin devamı için askeri güce ihtiyaç yoktu. Ayrıca dünyanın bütün problemlerini de ABD çözecek değildi. Bölgelerinde etkili olan gerek müttefik devletler, gerekse devlet dışı örgütler, yani vekilleri vasıtasıyla ABD'nin dış politikaları yürütülebilir, menfaatleri korunabilirdi. İşte tam da burada, devlet dışı örgütler ve organizasyonlar ile terörist gruplar ayrımını ABD'nin yapamaması ya da yapmak istememesi dünyayı kaotik bir konuma çevirdi. Bush döneminde tam bir uzlaşma ile terörizmle mücadele eden ABD liderliğindeki devletler, yine ABD'nin bu yanlış tercih ve politikası sebebiyle, terörizmi kullanarak mücadeleye giriştiler. Bir devletin ‘Terörist’ dediği diğeri için müttefik iken, diğerin “Terörist” ilan ettiği öbürü için dost olmuştu. Bu tarz örgüt ve organizasyonları diğer devletlerin de kullanmaya başlamasıyla, dünya, bir anda vekâlet savaşlarıyla karşı karşıya kaldı. Sadece rakip devletler değil, aynı ittifak içindeki devletler bile, belki kendi aralarında savaşmıyorlardı ama destekledikleri gruplar, yani vekilleri vasıtasıyla kendi çıkarları için kıyasıya bir mücadele içine girdiler. Bu menfaat çatışmasında devletler birbirlerine direk olarak silah kullanmadan politik, ekonomik, teknolojik ve kültürel güçleri kapsamında müdahalelerde bulunmaya başladılar. Ne soğuk, ne de sıcak savaş vardı devletlerin arasında. Sıcak barış ortamı da tesis edilemediğinden, yeni dünya düzeni soğuk barışa evrilmişti. (Önder, 2019)

Obama, ABD politikalarının uygulanmasında kendisini etkileme niyetindeki Evanjelistlerden ve İsrail Başbakanı Netanyahu'nun telkin ve tekliflerinden uzak durmayı başarabilmiştir. Bu bağlamda senelerdir sürüncemede kalmış ve büyük bir savaşın ana sebebi olacak gibi gözükten İran'ın nükleer programı ile ilgili krizde, Obama liderliğindeki ABD ile diğer Güvenlik Konseyi daimi üyeleri ve Almanya (P5+1), İran ile her iki tarafın da memnun olduğu bir anlaşmaya varmışlardır. Bu anlaşmadan tek memnun olmayan tarafın, herhangi bir uzlaşma olmasını kendi çıkarına aykırı bulan, İsrail olması ve Trump'ın seçilmesinden sonra ABD'nin bu anlaşmadan

geri çekilmesi, Evanjelist ve İsrail baskı ve lobisinin etkinliğini bu dönemde yeniden arttırdığının en önemli göstergesidir.

2.4.4. Trump ve Her Şey Dâhil Doktrini: Trump'ın seçimi kazanmasıyla birlikte, ABD politikalarında 180 derecelik dönüşün yaşanacağı düşünülen yeni bir dönem başlamış oldu. Sadece uluslararası camianın değil, ABD vatandaşlarının da hiç alışık olmadığı bir şekilde, Trump'ın sosyal medya ve özellikle Twiter kullanması yoluyla, politik bilgilendirmeler yapılmaya başlandı. 2017 Aralık'ta yayımlanan Milli Güvenlik Strateji belgesi ile, Trump Doktrini tam anlamıyla şekillenmiş oldu. (Cordesman, 2017)

Halkın teveccühü ile iktidara gelenler iktidarda kalabilmek adına halkının algılarını yönetmekten, onları ayırıştırmaktan, farklı görüşte olanları birbirlerine düşman etmekten ve içeride, dışarıda düşman yaratmaktan hiç çekinmemeye başladılar. Demokratik kültürün gelişimine zarar veren bu politik ivmelenmenin bariz yazılı örneklerinden biri, ABD Başkanı Trump'ın Aralık 2017'de yayımladığı, ABD'nin Milli Güvenlik Stratejisi'dir.

Toplam 55 sayfalık bu belge (<https://www.whitehouse.gov/wp-content/uploads/2017/12/NSS-Final-12-18-2017-0905.pdf>, erişim tarihi, 17 Ekim 2019) incelendiğinde ABD'nin Trump sonrası iç ve dış politikasının ne şekilde şekilleneceği çok daha net anlaşılacaktır. Bu belgede göze çarpan bazı önemli hususlar aşağıda sıralanmıştır;

- Trump'a göre ABD çok tehlikeli bir dünyayla karşı karşıyadır. İki büyük düşman ülke belgenin hemen hemen her bölümünde göze çarpmaktadır ki bu iki ülke Kuzey Kore ve İran'dır. Bu iki ülke ABD ve müttefikleri için tehdit olarak betimlenmiştir. İran dünyanın terörist destekleyicisi; Kuzey Kore ise ABD'ye karşı kitle imha silahlarını kullanabilecek ülke olarak gösterilmektedir. Trump yapmış olduğu bu düşmanlaştırma stratejisiyle hem güvenlik ve emniyet için yapılan harcamaları arttırabilmekte, hem de neden daha çok güvenlikçi politikalar uygulamak zorunda olduğunu halkına göstermiş olmaktadır. Düşman ülkeleri belirleyerek içeride ABD toplumunun, dışarıda ise müttefiklerinin bu ülkeleri düşman olarak algılamasını, böylece iç ve dış kamuoyunda kendi politikalarını pekiştirmeye çalışmaktadır.
- Milyonlarca Amerikalının gerek iki dünya savaşında, gerekse soğuk savaş döneminde özgürlük mücadelesi verdiğini ve müttefikleriyle beraber faşizme, emperyalizme ve Sovyet komünizmine karşı mücadele ettiğinden bahisle halkının hamasi duygularını okşamaktadır. Aslında istediği "Önce Amerikalılar" prensibinin halkı tarafından da desteklenmesini sağlayacak bir alt yapı oluşturmaktır.
- Çin ve Rusya, ABD'nin güvenlik ve zenginliğine zarar veren, problem yaratan rakip ülkeler olarak kategorize edilmiş ve her alanda rekabet içinde bulunduğu vurgulanmıştır.
- ABD'nin 4 başlıkta diğer ülkelere göre avantajlı ve lider durumda olduğunu belirten Trump bu avantajları siyasi, ekonomik, askeri ve teknolojik olarak betimlemiştir. Bu başlıklar aslında bir ülkenin gücünün ölçülebilmesi ve süper güç konumuna erişebilmesi için gerekli olan unsurları bire bir karşılamaktadır.
- Bu liderliğin devamı için gerekenleri de yine ABD halkını korumak, ABD'nin zenginliğini arttırmak, orduyu yeniden yapılandırarak barışı korumak ve ABD'nin daha zengin ve güvenli bir ülke olması için ABD'nin etkisini arttırmak olarak sıralamaktadır.
- Bush'un 11 Eylül saldırılarından sonra ortaya koyduğu önleyici taarruz (preemptive attack) doktrini Trump'ın strateji belgesinde de görülmektedir. Burada ayrıca "Potansiyel tehditleri ABD'ye ulaşmadan önce uzak tutmalı ve imha etmeliyiz." denilmektedir.

- Ortadoğu'daki en önemli sorunu Filistin-İsrail meselesi olarak görmektedir; ancak enteresan bir şekilde bu sorunun taraflarından biri olan İsrail'i bölgedeki sorunların kaynağı olarak görmemekte, dolayısıyla Ortadoğu sorunlarının iki kaynağını, "Filistinliler ve İran" olarak vurgulamaktadır.
- Suriye sivil savaşında, mültecilerin yurtlarına dönmeleri ve hayatlarının yeniden inşası için çaba sarf edileceğinden bahsetmekte ve "Güvenliği geliştirmeye yardım eden ortaklarımızı ve yeni oluşumları destekleyeceğiz." demektedir. Devletler veya müttefikler yerine ortaklar ve yeni oluşumlar tabiri kullanılmıştır. Bu tabirle kastedilenin ne olduğu tam olarak izah edilmemiş olmakla birlikte kastının hangi oluşumlar olduğu git gide çok daha net anlaşılmaktadır.

Trump'ın ilk başta, diğer cumhuriyetçi başkanların neredeyse tamamı gibi, kontrolör bir başkan olacağı sanılıyordu. Başlangıç söylemleri de o yöndeydi. Attığı twitlerde ABD'nin yeniden dünya jandarmalığına soyunacağı, müttefikleri dâhil hiçbir ülke ile birlikte hareket etmeme niyeti, yani şekillendirme politikalarından uzaklaşacağı düşünüldü. Suriye krizinde Türkiye'nin, kendi en önemli güç unsuru ordusunu kullanma kararlılığı ile icra ettiği, Barış Pınarı Harekâtı sonrasında Trump'ta tekrar bir dönüş yaşandı. Birden bire asker çekmekten bahseden, "7000 km. ötede ne işimiz var?" diyen, "Kürtleri Napolyon korusun." diye işi sulandıran, çekinik Trump ortaya çıktı. Nixon ve Obama'nın uzun süren askeri operasyonlardan sonra yaptıkları şekillendirmeden çekinikliğe dönüşen politikaları, Trump'ta da görülmeye başlandı.

Trump Doktrini'ni diğer doktrinlerden ayıran bariz bir husus var. Obama'ya kadar, ABD başkanlarının doktrinleri çok yönlü değildi. Genellikle bir başkan, ya kontrolcü, ya şekillendirici ya da çekinik politikalarından birini benimsiyor ve uyguluyordu. Obama ile başlayan süreçte şekillendirici ve çekinik politikalar, yani iki tarz politika birlikte uygulandı. Trump'la ABD dış politikası ise kontrolcü, şekillendirici ve çekinik tüm politikaların uygulandığı her şey dâhil bir sürece döndü. Olay, mekân ve zamana göre ABD'den ve Trump'tan farklı politikalara muhatap olmak, hem diğer devletler, hem de devlet dışı aktörler için artık sürpriz değildi. Politik belirsizliğe karşı hem ABD müttefikleri, hem düşmanları, hem de rakipleri yeni bir durumla karşı karşıyaydılar. Sabah düşman olan akşam dost, ertesi gün yeniden düşman olabiliyordu. Devlet başkanlığı geleneğine uymayan twitler, mektuplar, basın toplantılarındaki kinayeli konuşmalar gündemi oluşturmaktaydı. Dünya, kimine göre çılgın, kimine göre akıllı; kimine göre aptal, kimine göre ise dahi biri tarafından yönetilen ABD ile karşı karşıyaydı artık. Obama ile gerçekleşemeyen postidealizm'in yerini postrealizm almıştı. Trump'ın postrealizmi bulanık ve belirsizdi.

SONUÇ

ABD'nin 1914-1918 ve 1939-1945 arasındaki sıcak savaş dönemindeki doktrini, realizm ana düşünce akımı çerçevesinde, kendi gücünü silah zoruyla tüm dünyaya kabul ettirmek şeklinde vücut bulmuştur. Neredeyse tüm Avrupa kıtası ve kısmen Asya kıtası bu iki katastrofik savaş neticesinde yıkıma uğramıştır. Her iki savaşta da ülkesine direkt olarak yapılmış herhangi bir saldırı gerçekleşmemiş olması, ABD'nin sıcak savaş dönemi sonunda 1950'lerden itibaren başlayan ve 1991 yılında SSCB'nin yıkılışına kadar devam eden soğuk savaş döneminin başat ve lider aktörlerinden biri olmasının ana sebeplerinden biridir. Bu dönemde, dünyanın farklı bölgelerinde bazen kontrolcü, bazen de şekillendirici politikalar vasıtasıyla hegemonyasını devam ettiren ABD'nin politik ana amacı, SSCB liderliğindeki diğer blokun yayılmasını, büyümesini ve

gelişmesini önlemektir. Bu önlemeyi çevreleme politikaları ile uygulayan ABD; Türkiye, Yunanistan ve İran gibi ülkelere çeşitli yardım planları ve örgüt üyelikleri vasıtasıyla destek olmuş ve onları SSCB yayılmacılığından korumuştur.

1991’de başlayan ve 2001 yılına dek süren tek kutuplu dünya düzeninde ABD, küreselleşmenin getirdiği faydaları kendi menfaatine kullanmış, komünizmin çökmesi ile birlikte kapitalizmin yarattığı ekonomik zenginliğin dünya üzerindeki adil, eşit ve kapsayıcı paylaşımını gerçekleştirilememiş ve cihadist yeni terörist örgütlerin doğmasının ana sebeplerinden biri olmuştur. 2001 yılında, dünya savaşlarında bile kendi topraklarında saldırıya maruz kalmayan ABD, kaçırılan uçaklar kullanılarak, teröristler tarafından kalbine yapılan saldırılarla irkilmiş ve dünyayı yeni bir düzene yöneltmiştir. Bir tarafta ABD liderliğindeki devletler, diğer tarafta ise teröre destek olduğu iddia edilen devletler ile terörist örgütler olarak yeniden iki kutupluluğa dönüş yaşanmış, neorealizm politikalar terörle mücadele konseptiyle uygulanmış ve on yıllık neoidealizm yerle bir olmuştur.

2011 yılına kadar süren bu iki kutuplu dünya düzeni neticesinde, terörizme ve baskıcı rejimlere karşı çıkan halk hareketleri sonrasında, önce Arap Baharı, sonrasında da tüm dünyayı etkileyecek Suriye krizi meydana gelmiştir. ABD’nin terörle mücadele dönemini terörü kullanarak mücadeleye çevirmesi, terör vasıtasıyla kendisine rakip olabilecek ülkeleri kontrol etmek ve zayıflatmak istemesi, vekâlet savaşlarına ve dünya düzeninin çok kutupluluğa evrilmesine sebep olmuştur. Devletlerin terörle hep birlikte mücadele dönemi, ABD’nin kendi hegemonyasını korumak istemesi ile kendi çıkar ve menfaatlerini önceliklemesi sebebiyle sekteye uğramış, terörizm boyut ve isim değiştirmiş ve bir insanlık suçu olarak yeniden hortlamıştır.

Soğuk barış döneminde, yani Obama ile başlayan, Trump ile devam eden bu yeni dünya düzeninde, artık sadece ABD değil, küresel ve bölgesel tüm güçler kendi aralarında savaşmaksızın devlet dışı örgüt, organizasyon, güç ne varsa kullanmaya, kendi ülke çıkarları için gerekirse onları birbirine düşürmeye, yani vekâletlerini savaştırmaya başlamışlardır.

Soğuk barış, küresel güçlerin tüm dünyada, bölgesel güçlerin ise kendi bölgelerinde kullandıkları birincil politika olmuştur.

Soğuk barış döneminde devletlerin ana politikası;

1. Terörü özgürlük savaşçıları veya zorda kalmış iktidarları kullanarak kriz bölgelerine nüfuz etmek,
2. Vekillerini savaştırmak ve
3. Kendi aralarında mutlak çatışmadan uzak durmak olarak özetlenebilir.

Bu dönemde en büyük sorun, kriz alanlarındaki güç mücadelesidir. Kriz alanına yakın konumdaki bölgesel güçler, kendi güvenliğine sorun oluşturabilecek tüm devlet dışı oluşumlara müdahale etmekten çekinmezken, küresel güçler kendi çıkarlarına hizmet eden devlet dışı oluşumlara her türlü desteği vermekten çekinmemektedir. Suriye krizi özelinde, Türkiye ve ABD arasında yaşanan bu durum, aynı ittifakta olan devletlerin çıkarları örtüşmediğinde soğuk bir barışla karşı karşıya kalabileceklerinin göstergesidir.

ABD politika yapıcılarının anlamakta güçlük çektiği ve yanıldığı husus, her devletin kendi bölgesindeki etkinliğinin değerlendirilmesi ve derecelendirilmesidir. Her horozun kendi çöplüğünde öttüğü mantığını kavrayamamalarıdır. Bu realiteyi yok sayması ve insanlık suçu işleyen terörist örgüt ve organizasyonlara desteğe devam etmesi, ABD’nin gelecekte karşısına

büyük dert açacaktır. Evet, ABD süper güç olabilir, hatta en büyük güç de olabilir ama, herkesin evi, arka bahçesi ve mahallesi vardır. Orada, hele ki mahalle sakinlerine zarar verecek politikaları uygulayamazsınız. Demokrasi, insan hakları ve hukukun üstünlüğü gibi çağdaş dünyanın değerlerini temsil ettiğini iddia eden ABD'nin, terör ve teröre yakın örgüt ve oluşumları, sırf kendi çıkarları için desteklemesi, bu politikadan menfi olarak etkilenen ve kendi güvenliğinden sorumlu olan hiçbir ülke tarafından kabul görmeyecektir. Bu ülkeler kendi çıkarları ve bekaları için birbirleri ile daha yakın ilişki kurmak zorunda olduklarından, ABD git gide yalnızlaşacak ve diğer devletlerle ilişkileri bozuk, mutsuz, sıradanlaşmış, metazori bir lider devlet konumuna geçecektir. Böyle giderse, bu liderliğin çok uzun sürmeyeceği aşikârdır.

Yaşanan bu politik sarsıntı ve kargaşa ortamı, sadece ABD'yi değil, tüm devletleri etkilemekte, ABD'nin bu özürülü düşünce ve politikasına karşı diğer devletlerin savunma refleksi artmakta, ABD karşıtlığı siyasi manada Rusya, ekonomik manada Çin çevresinde toparlanmaktadır. Dolayısıyla ABD'nin uygulamaya koyduğu soğuk barış politikasından en fazla faydalanan soğuk savaşın kaybedeni ve SSCB'nin devam eden devleti Rusya olmaktadır. ABD bu yanlış politikalarından vazgeçmez, aynı ittifakta olduğu devletlerle dahi ilişkilerini düzeltme yoluna gitmez, terör örgütlerine kendi çıkarları doğrultusunda destek olmaya devam ederse, dünya üzerinde çoğalan ABD karşıtlığını ivmelendirecek, ekonomik liderliğini Çin'e, politik liderliğini ise Rusya'ya kaptıracaktır. Sadece askeri ve teknolojik güç birinciliği, gelecekte, dünyanın en büyük süper gücü olma statüsünü devam ettirmeye yetmeyebilir.

KAYNAKÇA

- Al Sarhan, A. S. (2017). "United States Foreign Policy and the Middle East." Open Journal of Political Science.
- Arıboğan, Deniz Ülke, (2013). "Büyük Resmi Görmek", İstanbul: Timaş.
- Cameron, Fraser, (2005). "US Foreign Policy after the Cold War", Taylor & Francis e-Library.
- Cordesman, A.H. (2017, December 18). "President Trump's New National Security Strategy." Center for Strategic & International Studies. <https://www.csis.org/analysis/presidenttrumps-new-national-security-strategy>, erişim tarihi, 9 Kasım 2019.
- Donald J. Trump, "National Security Strategy (NSS)" (Washington, DC: White House, 2017), <https://www.whitehouse.gov/wp-content/uploads/2017/12/NSS-Final-12-18-2017-0905.pdf>, erişim tarihi, 17 Ekim 2019.
- Friedman, George, (2009). "Gelecek 100 Yıl", İstanbul, Pegasus Yayınları.
- H. Meiertöns, (2010). "The Doctrines of US Security Policy — An Evaluation under International Law", UK: Cambridge University Press.
- Hobsbawm, Eric, (2006). "Kısa 20.Yüzyıl, 1914-1991 Aşırılikler Çağı", İstanbul, Everest Yayınları.
- Johnstone, Andrew; Laville, Helen, (2010). "The US Public and American Foreign Policy", Taylor & Francis e-Library.
- Kongar, Emre (2012). "ABD'nin Siyasal İslamla Dansı", İstanbul, Remzi Kitabevi.
- National Security & Defense (2017, December 18). "A New National Security Strategy for a New Era." The White House., <https://www.whitehouse.gov/articles/new-national-securitystrategy-new-era/>, erişim tarihi, 20 Ekim 2019.

- Önder, Ersoy, (2019). “Değişen Dünya Düzeninde, Sıcak/Soğuk, Barış/Savaş Kavramlarının Karşılaştırmalı Analizi” <https://www.isasor.org/konferans-detay/isasor-iii/35>, page 74-82, erişim tarihi, 02 Şubat 2020.
- Yalçın, Hasan Basri, (2017). “Ulusal Güvenlik Stratejisi ABD - İngiltere - Fransa - Rusya – Çin”, İstanbul, SETA Kitapları.
- Wiarda, Howard J (2011). “American Foreign Policy in Regions of Conflict”, Palgrave Macmillan.